

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ

Агитация ажылын чорудуп турарым

Улуг-Хем районун Көк-Чыраа сумуунда Ленин атты колхозта партия эге организациязы 1952 чылдың чакы хову ажылдары эгелээринин мурнуу чарында ук колхозта ажылдап берип турар Шагаан-Арыг МТС-тин дөрткү трактор бригаданын механизаторларынын ортузунга агитация-массалык ажылды чорудар дугайында партийжи даалганы менээ берген. Бо аразында механизаторыл ортузунга яны-бүрү темаларлыг 42 беседалары, 61 ымытыр номчулгалары чоруткан мен.

Беседаны, номчулганы канчаар чорударынын аргазы баштайгы үеде менээ билдирген турган. Мээш баштайгы беседалары, номчулгалары дыйнакчыларга чалгааранчыг узун болгаш билдирмес байдалды болуп турган. Номчулганы чорударымда чаа келген солундарынын материалдарын шуут-ла калбаа-биле номчуп турган, мен, ынаар номчууга дыйнакчыларга чалгааранчыг болуп турган болгаш номчаан чүүлдеринин шингээдил биллип алары-даа берге турган. Ындыг номчулгаларыны чорудуп турган үеде дыйнакчылар мээш номчулгамче-даа улуг кичээнег салбас, аразында чугалаарык, үнер, кирер мындыг турган.

Номчулгамы дооскан дыйнакчылардан «айтырыг бар бе?» деп айтырарымга чамдык кижилер «айты-

рыг чок, билдингир-дир» дээр, а чамдыктары «номчаан чүүлдерин эгези билдинип турган чүве, а сөөлүзүредир чуну-даа биллип ап шыдавадывыс» деп харыылаар турганнар. Оон соонда мен номчулганы ынаар чорударга дыйнакчыларга солун эвес болгаш чалгааранчыг болурун билди каан мен. Ынчангаш беседалы, номчулганы канчаар чорударынын аргазы өөренип алып дээш бистин агитколлективти эки агитаторлары К. Доржукай, М. Бюрбо, Шожул олар-биле чугалаажып, оларнын ажылынын дуржулганын солукшан мен. Ол эштерини дуржулганын бодумун ажылымга ажылга турар мен.

Ам сөөлү үеде беседаны чорударымда баштай тодаргай планы кылгаш ол планымы партия эге организациязыга бадылалып алгаш, план эьугаар беседа бүрүзүнге баш бурунгаар эки белеткенип, дыйнакчыларга чугалаап бээр дээр чүүлүмү кыска билдингир кылдыр тургүзүп, бижип ап, оларны областан, районун, колхозун, МТС-тин ажыл чорудулганы-биле холбаштыр чорудуп турар мен. Ол ышкаш номчулганы чорударымда, баштай солундарынын, чаа келген дугаарларын номчуп танышкыч, механизаторларга солундарын чире материалдарыны, тодаргайлаарга—делегей бадыланын дугайында, СССР-ниң даштыкы по-

литиказынын дугайында, партийянын, чазактын доктаал шийтирилери ба за чуртун ажыл-агый, культура, политика талазы-биле чединки-неринин дугайында болгаш эртем-техниканың сайзыралыны, мурак-чыларнын эки ажылынын дуржулганынын дугайында болгаш еске-даа материалдарыны шилип алгаш, мурнунда чорудуп турганым ышкаш шултүзүм калбартыр номчувайн, кыска утка-шынарын чугалаап берип, чамдык чугула материалдары шуут номчуп бээр мен.

Номчулганы ындагы чыгыш чорударыма дыйнакчылар улуг сомуруга-биле дыйнаар, хөй-хөй айтырылдарыны айтырып турар аларган. Беседаны-даа, номчулганы-даа чорударда колхозтун, МТС-тин мурнунда салдыган ажыл-агый сорулгаларын хуусаа бетинде бедик түнөгө күүседиринин сорулгалары-биле холбаштырып турар мен.

Дөрткү трактор бригаданын механизаторлары кижилер бээрүзү нормазы ажайр күүседип, чакы хову ажылдары эгелээринден Сээр бо үеде чедир 2010 аилограмм кывар, чаар материалдарыны көмөп алганнар.

Ам агитация ажылын сипген шөлүнде хүн-бүрү чорудуп турар мен.

С. САНДАК-ООЛ.

Чедип алган чединикингерге оожургавас

Партия чырдышкыннынга бо чылдың өөредилгезин күрүнө бажызынң Тыва область координаторын коллективти човта чаа дооскан.

Коллективте ажылдап турар 74 кижини иштиден 55 кижипартия чырдышкыннынын четкизи-не өөренип өрткен. Олар марксизм-ленинизмниң кежээки универсалте-динге, кежээки партияшколага болгаш ВКП(б) төөгүзүвүн допчу курсу-н, аш И. В. Сталинниң допчу биографиязын өөренип бүлгүмүрге тус-тус өөренип, сөөлүг болу-лаан түнөөг кичээлдерге марксизм-ленинизмниң теориязын эки шингээдил алганны көргүскөннер.

Партия организациязы өрткен чылда болган четпестерин дагы-навив дөш бо чылы коммунисти-терин болгаш партия жекигүвү өвөс активтин өөредилгезинге тодаргай удуртулганы болгаш хере-челеп турар.

Партия организациязынын сөөлүг болган ажай хуралынга кол-лективтин ажайдакчыларынын поли-тиктиг өөредилгезинин түнелин

чугалаашкан. Коммунистернин анаа берген саналдары болза, коллек-тивтин ажайдакчыларынын поли-тиктиг өөредилгезинде чедип ал-ган чединикингерни улам быж-гылаарын кеңгелеринче уг-лаанган. Өөредилге чылынын эгезинде чамдык ажайдакчыларын болгаш коммунистерин-даа талазы-на кичээлдер үзер, өөредилгеге кыскас чоруктарыны бар турган фактыларын олар плередиш түгүм-чүлөөнер.

Ам келер чаа өөредилге чылы-нда ындагы ажайгыч четпестерин шуут бодурабызын, партия чыр-дышкыннынга өөредилге чылынын баштайгы хүнеринден эгелээш кичээлдерин организастыг болгаш бедик шынарын чорудуп эгелээрин олар боттарынын саналдарына чу-гаалап турганнар.

1952—53 өөредилге чылынга бе-леткөөш ам дораан чорудуп эге-лээрин коммунистер партия органи-зациязынын секретарындан не-гезээр. Коммунистерин ол сана-лын партия организациязынын сек-ретари ол эьугаар дораан-на бот-тандырып эгелээш.

Коллективтиң бүгү ажайдакчы-лары-биле болгаш коммунисти-

биле тус-тус беседалары кылган. Оон түнөөлинде ам чаа өөредилге чылында кым, каяа өөренири бү-рүн тодаргайлатынган. Кижилер бээрүзү ам бодунуң өөренир черин биллир.

Чаа өөредилге чылында коллек-тивтиң жекигүнери шууту пар-тия чырдышкыннынын четкизи-не өөренир. Оон иштинде марксизм-ленинизмниң кежээки универ-ситетинге 4 кижипартияшколага 3 кижип, ВКП(б) төөгүзү-вүн допчу курсун өөренир бөлгүм-ге 23 кижип, ВКП(б) төөгүзүвү өөренир бедиктеп кеверин бөлгүмүге 6 кижип. Эш И. В. Сталинниң доп-чу биографиязын өөренир бөлгүм-ге 21 кижип база улуг улустуң кежээки школазынга 11 кижип өөренир болгаш марксизм-ленинизмниң үндөспөрүн 9 кижип бот-өөрдил-ге-биле өөренир.

Марксизм-ленинизмниң теория-зын сомуруга өөренири коллектив-тиң жекигүнериңиң эьугул амыд-ыралчы чачылы болу берген. Партия чырдышкыннынын чет-кизиге чаа өөредилге чылы улам на организастыг, бедик идея-поли-тиктиг деңгелге өрттер учурлуг.

В. МОРОЗОВ.

Агитколлективтиң ажылы

Чөөн-Хемчик районун Чыргакы сумуунда улугтар катышкан „Коммунизмче орук“ колхозта партия эге организациязынын 35 агитаторларды агитколлективти колхозчуларга партийянын агитас-массалыг

ажылын эки чорудуп турар.

1952 чылдың чакы тарылгазы эгелээринден бээр агитколлективти агитаторлары колхозчулар ор-тузунга яны-бүрү темаларын 35 беседалары, 22 номчулгалары ор-

ганизастан болгаш 10 лекцияларын, политиктиг өлөткөдерин 15 кезек черге чорутканнар. Оон ал-гыда хана солунун 4 удаа, агит-хуудустарын 25 удаа үндүргөн.

К. БОРА-КӨЖЕ.

Сталинчы үениң улуг тудушкуну

Волга-Доннуң судно чоруур В. И. Ленин атты каналынын тудушкуну болза, бойдушту чазартып тургузарынын сталинчы планынын эң чугула кезин боттандырган бол-луп төөгүге кирер. Ол кайгамчык-тыг улуг тудушкунун доозулганы-биле кады Волга болгаш Донну тудуштурар дугайында орус улустун чус-чус чылдардагы күзел-бол-далы боттанган.

XVII-ги вектин төнчүзүнде-ле Петр I-ниң айтышкыны-биле орустун ол улуг хемнеринин аразында канал казарын орадаажып турган. Оон улам орустун эртем болгаш текни-казынын дыка хөй сураткыч ажай-дакчыларынын бодалдары ол идея-ге хөй улаа эглип турган. Ынча-за-даа хааныг Россиянын үезинде ол тудугу боттандырып шыдавас турган. Волга биле, Донну тудуш-турары чүгле Октябрның социалисти-тиг улуг революциязынын соонда улус ажай-агыйынын чугула сорул-ганы болуп көдүрүлүп үнгөн. Волга-Доннуң туттунуп болур каналын В. И. Ленин 1918 чылда Россиянын мурнуу чок областарынын экономи-казын чазартып тургузарынга херек транспорттун күчүлүг быразы кыл-дыр көргүскөн.

Социалистиг экономиканың хөг-жээни-биле кады Волга-Доннуң ай-тыры оон-даа артык боттуп апар-ган, Сталинчы беш чылдарда Вол-га-биле Доннуң чоокшулашкан че-ринге чер хемчээриниң болгаш ши-чилээриниң ажайдары чорутунган. 1939 чылда партиянын XVIII-ки съездин эш Сталинниң инициати-вин эьугаар Волга-Доннуң каналын тудуп эгелээриниң эрегежок чугула-зын айткан. Канад унунга ажай-дар эгелээш. Ынча-за-даа фашистиг

Академик И. АРТОВОЛЕВСКИЙ

★

Германиянын бистин чуртувусе кал-чалы-биле халдаан чоруу эгези берген тудушкуну ара соксажкан.

1948 чылда совет күрүнө Волга-Доннуң тудушкунунга улуг ажай-дарны калбартып чоруда берген. Тудугну бедик бүдүрүчүлүг механиз-мер-биле дерип чөсөглээр чаа техника-биле чөсөгленип, ону ажайлаарын шингээдил алган ту-дугуларнын кызымаккай чогаалдык күч-ажылдары ажылдык күч-сөздөнин көстүп көрбөзү дүрген темпелерин көргүскөн. Ону барым-далааш тудушкунун хуусаазын ийи чыла кызырар дугайында совет чазак доктаал үндүргөн.

Ол шийтир конуг эки күүсетин-ген. Волга-Доннуң судно чоруур каналынын тудушкуну эш Сталинга 1952 чылдың июль 10-да чоруткан чагазында чугалаап ту-рары болза: «Эртим Иосиф Виссо-ринович! Волга-Доннуң судно чо-руур каналы туттунган деп Силере өөрүшкү-биле айткандымыс. СССР-ни Европа кезинин беш далай-ларын чачыгас-ай суг оруунун ма-гистралы кылдыр катыштырарынын сталинчы планы күүсетинди. Волга-ны Дон-биле тудуштурар дугайында күзел-чүлүк хөй чүе чылдардагы орус улустун хөй чүе кырдында боттанган.

1952 чылдың май 31-де 13 шак 55 минутада орустун ийи улуг хем-нери—Волга биле Доннуң суглары холужа берген. Чазактын доктаат-кы хуусаазы — июль 1-де Волга-Доннуң шлюзтарыныче суднолар ки-рип эгелээш.

Сталинчы үениң улуг тудушкуну—Волга-Доннуң судно чоруур

В. И. Ленин атты каналы болза, совет социалистиг күрүенин эконо-мика талазы-биле күчү-шыдалыны, оон тайбынга ынакшылдыг поли-тиказынын чаа чырыктыг херечиле-ли болган.

Волга-Доннуң каналы Красноар-мийскиден (Сталинград чанында) Калач на Дону хоорайга чедир ни-тиз-биле 101 километр черде шөй-үлгөн. Ол канал унунуң барык-ла чартык кезин плотиналарын тур-гусканы суг шыгжавырларын тавар-ты эрттип турар.

Волганы Красноармийск чанын-да бир адыры—Сарпа, Волгаже агып кирип чыдар. Ол хемниң шы-назы-биле Волга-Доннуң каналы Сарпазын хөлдериңе четкеш, Ту-дүтово станция чанынга баргаш бар-ынын талаже ээлгеш, Волга-биле Дон аразында бедик оорганы ажай-эрте берген. Канал оон ынай До-нуң судуа—Червленая болгаш Кар-повка хемнер таварааш Калач ча-нынга баргаш Дон-биле тудушкан.

Канады кежир демир-оруктук болгаш автомобильдин сес кан ке-вүрүлгери салдыган 13 плотина-ларын база чалдарлыг судно чо-руур 13 шлюзтар, суг көдүрер бол-гаш суг бадарар 7 станциялар, паром жекиглер доктар пункт-лар, хемелер турар черлер, канал чанында автомобильдин 100 кило-метр оруу тургустундулаан.

Цимлянскыя станицаның девискээ-ринде күчүлүг суг бедилри тургус-тунган. Делегей техниказынын төө-гүзүнге көстүп көрбөзү канчаар-даа аажок улуг чер плотинаны тудуп тургускан. Оон узуну 12,75 кило-метр, оон чалынга 28 миллион ку-бометр хире доврак төккен.

Цимлянскыиниң суг бедилри 26 метр терен сугну хүлээп алыр учур-луг. Хемин унунун ол черде дел-

Школага колхозчуларнын дузаламчызы

Эрзин районун Нарын суму-зунда „Коммунизмче орук“ колхоз-та чедип чыл школазы 1952—53 өөредилге чылыга белеткел ажай-дарын чединикингер чорудуп тур-рар. Ол школа бо чылын элээн сеп-телгелерин болгаш чаа чүүлдерин кылдыр учурлуг. Эң ылангыя анаа башкылар бажынарнын штуратура-лаар, 2 складты крышалаар бол-гаш 40 чаа оруннарны, 10 чаа пар-таны, 28 раманы, 10 тумбочкалар-ны кылды, 27 раманы, тон азар черлерин, доскаларын, стул, сап-дайларын чечелээр болгаш еске-даа хөй чүүлдерин белеткээр учур-луг.

Школаын ол септелгелерин чо-рударынга колхозчулар ийдепейли-биле кирип турарлар. Эң ылан-гыя олар школа септелгезинге хе-регелтирер 3 тонна чугайны, 400 кубометр кылы, чуга манзыларын белеткөөн болгаш 800 кубометр ынышты школа чанында белеткөө-нер. Июль айны эгезинде колхоз-чуларын ниити хуралыга район-ун партия активиниң хуралынын доктаалын танышпышаан, школа септелгезин бүгү колхозчулар шеф-ке алгаш август 10-да бүгү сеп-телгелери бүрүн доозарын шийт-тирлөөнер. Ону боттандырап со-рулга-биле колхозчулар хүн-бүрү-де ажай-шагынын соонда 2 шак шеф ажайлы кылдыр база колхоз-чугу херээженер артык 200 куб-ометр топка ынышты белеткөөн хүдөөнөөр.

Колхозчулар боттарынын хура-лынга шийтирлеп алганын эьу-

гаар июль айны 9-та кезээкинин 6 шакта организасти-биле чыг-лып келгеш боттарынын школа-зынга шеф дузаламчынын көргү-скөннер. Кылыр ажайдарын баш бурунгаар план эьугаар көрүп каан турган, 75 хире колхозчулар шко-ланын аныг-аны септелгелерин шапкыны-биле чорудар сорулга-биле 5 кезек бөлүктөргө үстүп ал-ганнар. Ол хүн 31 кижипартия-чилик бир бөлүк школа столовая-нын чем сугар чаа подвалынын 75 кубометр довураан казып үндү-ргөнер. Коммунист эш Ширининин бригаданын школаын чаа чунар бажынын, эш Комбужаптын бри-гаданы эт-херексел складын, эш Май-дырнын бригаданы 2 бажынын крышазын, эш Маалайыннин бри-гаданы 28 сонга рамаларын август 1-ге чедир кылың доозар дөш ажайлап киришкенер.

„Коммунизмче орук“ колхозтун даргазы Бадарчанын, тудуг бри-гаданын бригадир Арачаанын, интернат эрегекечизи Чоккумунуң удуртулганы-биле колхозчуларын баштайгы организастаанын шеф ажайлы өрткен. Колхозчулар Ком-бужап, Бембүрү, Кежикти, Кымаа болгаш өскөлдер-даа өң ийдепейлиг ажайлааннар.

Колхозчулар боттарынын школа-зынга шеф дузаламчынын хүн-бү-рүде чединикингер чорудуп ту-рарлар.

А. ТАМДЫН,

Нарында 7 чыл школазынын директору.

Үндүрүг агентилериниң семинары

Бюджеттин оруулгалыг талазын күүсөдирине көдээ черлерде үндү-рүг болгаш камгалаал чымдаларын чорудуп турар районун саң-хөө килдистериниң үндүрүг агентилери улуг рольду ойноп турарлар. Көдээ-ге ажай-агый болгаш культура тур-гүзүшкунунун планынын чедини-кингерин күүсөдирине үндүрүг агентилеринин чединикингер ажайлаа-ры улуг учур-дузалыг болуп турар.

Ынчангаш үндүрүг агентилеринин ажайлыга политик талазы-биле хы-натынган, ажайлаа эз-харыссалга-лыг, партия болгаш чазактын ди-рективтерин бүзүрөлдөг күүсөдөш шыдаар кижилерин кирип турар. Үндүрүг агентилеринин ажайлы экижидер, саң-хөө хемчеглеринин улуг учур-дузалынын чурттакы чоңунуң ортузунга калбаа-биле тай-ылбырлаар төлөөсө, үндүрүг агентилерин саң-хөө херээже кижилер болгаш оларнын идея-политиктиг билдин үргүлчү бедилери негетинип турар.

Ол сорулга-биле областың саң-хөө килдизи бо чылын чөөн-Хем-чик, Бай-Тайга, Өвүр, Сүт-Хөл, Барынь-Хемчик, Кызылдын көдээ, Улуг-Хем, Чаа-Хөл, Тес-Хем райо-нарнын саң-хөө килдистеринин ты-ва агентилерин бир ай хуусаалыг семинарын Шагаан-Арыг хоорайга эрттирген.

Агентилер чурттакы чоңдан кө-дээ ажай-агыйны болгаш олча-

ажык үндүрүглерин, бот-үндүрүглерин чыырын, кирип турар акша-херектеринин үчүдунуң болгаш шыгжарынын техникаларын, чурт-такчы чоңунуң ортузунга масса-тай-ылбыр ажайларын чорударынын формаларын база методтарын бол-гаш еске-даа чүүлдерин өөренткенер.

Семинарга лекцияларын агентилер төрөөн дыдынын кырынга дын-чап турганнар. Ынчангаш оларнын өөренип өрткен материалдарын ханызы-биле шингээдил алганын семинарнын түнөөлү көргүскөн. Семи-нарга Сүт-Хөл районунуң Кызыл-Тайга көдээ Советинин агентизи Ондар Калчан, Чаа-Хөл районунуң Кара-Тал көдээ Советинин агентизи Корбаа Кыргыс, Өвүр районунуң Дус-Даг көдээ Советинин агентизи Наттин-оол болгаш өскөлдер-даа өөренип өрткен материалдарын ханызы-биле шингээдил алганын көргүскөннер.

Үндүрүг агентилериниң түр семи-нарларын үргүлчү чорудуп турар чорук болза, оларнын практиктиг ажайлыга улуг чединикингерлиг болурунга дузалаары билдингир. Эң ылангыя бистин областың үндөспөр чурттакчыларынын иштинден саң-хөөнүң мергежилдик кадрларын хөй-биле өртүрери чугула сорулга-ларнын бирээзи болуп турар.

В. БАРАБАНОВ.

Колхозта мал ажылы

Чөөн-Хемчик районун Шени сумуда „Большевик“ колхозтун малчыларын эш Сталинга чорут-кан чагаада алган хүлөөлгелерин күүсетпашаан, мал өстүреринин түрүнө планын күүсөдир талазы-биле өвөөш эвес чединикингерлиг болуп турар.

Чылгы мал фермазынын эрегеке-чизи коммунист эш М. Дыртык-оолдун кызымаккай ажайлап тура-ры-биле чылгынын санын 1952 чылдын төнчүзүнде 315 баш чедир деп планда айткан болза, июль 1-де 346 баш четкен. Чылгы-чы О. Сеидицамаа ам үш чыл иш-тинде чылгы ажылынга эрес шу-дургу күш-ажылын көргүзүп, 60 чылын төрөөн 24 бедичи 24 кулу-вун бүрүн дооруктуруп турар. Чылгычы М. Бачиной 25 беден 26 кулу-вуну, М. Чымба 12 беден 12 кулу-вуну камгалап алган.

Инек мал фермазынын эрегеке-чизи коммунист эш Былдыг-оол-дун башталганы-биле ол фермада ажайлап турар колхозчулар база чединикингер ажайлап турарлар. Бо чылдын планында инек малдын санын 325 чедирер дөш болза ам 340 чедип турар. Инекчи Д. Дамык 47 инектен 47 бызааны камгалап ап, улуг чединикингер көргүзүп турар. Ол ышкаш хөй, эшкүү өстүреринин планда көрдүгөн са-ны ам дына ажай турар. Чангыс чылдын иштінде 110 хойну 280 баш чедир өртүргөн К. Балчир-оол, 170 эшкүдөн 180 анай алган Д. Эзир-оол ышкаш колхозчу мал ажайлынын мурөкчыларынын күш-ажылын бүгү колхозчулар үнөлөп көрүп турар.

Колхозтун малынын чүгле баш саны эьүп турар өвөс, харын малдыг шынарын база экижи, ылангыя моон сонгаар бүгү малдарнын уксаалыг шынарын сайзыралынын аргалары бар болуп турар. Колхоз-та дон уксаалыг 2 аскир, 5 кара-кул кошкарлар, 2 хайнак бугалар бар.

А. ТАМБЫ-СЮРЮН,

Чагылганы үргүлчүлөр

Улуг-Хем районун Маленков атты колхозтук жекигүнериңден элээн хөй колхозчулар солунарын, журналдарын чагыдып албаан. Оон хараазы-биле солуну чагытса чогуур план чүгле 62 хуу күүсөт-тинген.

Эң ылангыя солундарын чартык чылда чагытканнарга, ийи дугаар чартык чылда немец чагытырбааны-биле элээн хөй колхозчулар ам чагылга чок артыкан.

Ам-даа үе-шаг бар болганын барымдалааш, колхозчулар ортузунга тайылбыр-массалыг ажайды чорудуп тургаш солуннарга чагыл-ганы үргүлчүлөр болза эки. Ол ышкаш почта дажылгазынын ажайлы суму Советинден үндөспөр-биле экижидери улуу-биле негетинип турар.

Т. БАЛГАН.

гун Улуг дайынын чылдарында Сталинград дөш төөгүлүг тул-чушкунарнын көргүзүп турар. Волга-Доннуң каналы болза, Совет моменталдыг архитектураны, улуг сталинчы үениң коммунизмни тил-леп турар идеясы сийликкен архи-тектуранынын үзлөгөр-чижээ болур.

II.

Волга-Доннуң судно чоруур В. И. Ленин атты каналы бүгү чурт тудуп тургускан. Волга-Донче соңу чүк-биле мурнуу чүктен, барынын чүк-биле чөөн чүктен эшелоннар хүн-дүн чок шимчеп чоруп турган. Донбасстан экскаваторларын, цементни, канын, Ленинградтан—электри херекселдерин, Рига болгаш Киевтен — кабель, Николаевтен—орук машиналарын, Мукачевтен—лебедкилерин, Минскиден—күчүлүг самосвалдарын, Мозырьдан—ышт-ыны, Сулинден—сываран демир дүргектерин, Челябинскиден—скрепер-лерин, Свердловскиден кылаштап чо-руур экскаваторларын, Батумиден—трансформаторларын, Минераль-ные Водыдан—дашты, Кондратьев-кадан туубу-бону эккеп турган.

Волга-Дон тудуунга кайгамчык-тыг улуг салышкынны бистин Төр-рөөн чуртувустун найсылалы Москва кирип турган. Москванын „Сталь-ность“ заводу 119 көдүрер краннар-ны; Москваның Калинин атты заво-ду доврак сордулар күчүлүг 20 ажай машиналарын белетке бер-ген. Волга-биле Донну катыштырып турар суг магистралы ажайлап эге-лей берген хүнде „Динамо“ завод-тун кылан агрегаттары автоматтыг хөдөлүшкүн-биле ажайлап эгелээр-нер. Башкарылганын мур-мун при-борлар-биле чөсөглөтүнгөн тускай пульсарлар болгаш панеллери ам 13 шлюзтарнын ажайлы башкарып ту-рар. Москва улуг тудуугу транспорт-тэрлар-биле, электрлиг шимчелик-чилер-биле, кабель-биле, язым-бүрү

Дүжүт ажаап алышыкынга белеткенип турар

Бин-Хем районун колхозчулары болгаш механизаторлары бо чылын байлакты дүжүттү өстүргөннөр. Олар эш Сталинга чоруткан чагаанда алган социалистик хүлээлгелеринде тараа ажаап алышыкын организастыг болгаш агротехникти бектик демеилге эрттирер талазы-биле боттарынын сөзүн бергеннөр. Тараа культураларынын бүгү шөлдерин гектар бүрүндөн 100 пудту, а урезин участкаларынын гектар бүрүндөн 150 пуд дүжүттү ажаап алырын олар хүлээткеннөр.

Көдээ ажил-агынын ажил-ишчилеринин мурунда улуг болгаш харысалгалыг сорулгалар туруп турар. Партия организастары боттарынын хуралдарына колхоз бүдүрүлгезинин чугула участктарына коммунистерни болгаш комсомолчуларнын күштерин таарыштыр тургузарынын айтыргаларын чугаалажып турарлар. Партиянын өчтөксонгулдалыг хуралдарына ол айтыргаларже улуг кичээлге салдынып турар. Партия райкомун кууском-биле кады комбайнларын район чөвүлел хуралын эрттирген. Аңаа чаа дүжүттү ажаап алырынга холбашкан айтыргалары чугаалашкан.

Эш Сталинга чоруткан чагаанда алган хүлээлгелерин алдарлыгы-биле күүседиринин талазы-биле бүгүле аргалар Бин-Хем районда бар болуп турар. Бо чылын районун колхозтарынын ховуларынга 20 комбайннар ажалдаар, база ол хире санныг тараа кезер машиналарын, МК-110 деп 7 мототилкаларын септелгелерин болгаш тараа кургачын черин тудушкунун чорудуп турар. 14 комбайннан 9-ту бүрүн септеп дооскан. «Өк» совхозу комбайннарны 60 хуузунун септелгезин дооскан. Ол ишкаш совхозтун комбайнларын эштер Лопатин, Кочетов, Суворов, Иванов болгаш Кузнецов олар машиналар септелгезинге кижи бүрүзү 2,5 норманы күүседип турарлар. Олар боттарынын комбайннарнын септелгелерин дооскан болгаш ам боттарынын эштеринге практиктик дузалачыларыны көргүзүп турарлар.

Ол ишкаш токарлыер Сердюков, Липадов, дарганнар Снопов, Зелен олар хун-бүрүндү онаалгаларын 200-200 хуу күүседип турарлар. Комбайнларны болгаш оларнын дузалачыларын бүгү машиналарда быжылгаан.

Чаа дүжүттүн таразын сөөртүр транспорттун белеткенинне районда улуг кичээлгеини салып турар. Чагыс машина-трактор станциязы безин белеткел пункттарыныче тараа сөөртүрүнге 16 чүк машиналарын белеткеп турар.

Кочетов аттыг колхозтун партия эге организастарынын инициативазы-биле дун-хун иштинеде 25 тонна тарааны кургачын үндүрер чагыс-ай хевирлиг тараа кургачын черин Каяк-Хөлдүн чанында тургузуп турар. Ол черге механизастыган шанын тургузар болгаш аңаа 25 ачкүштүг локомобиль ажалдаар. Оон ынай ол колхоз механизастыган 2 шанын тургузар.

Артелинин баштаар чери ол ажалдарын чедишкенин доозарыныче улуг кичээлгеини салып турар. Ында мурнакчы коммунистер болгаш комсомолчулар ажалдап турарлар. Коммунистер Сундуй, Такпаа олар кайзы-даа хун нормазын 150 хуу күүседип турар.

«Кызыл тараачын» көдээ ажил-агы артелинде чаа дүжүттүн таразын ажаап алырынга белеткел чедишкенин чоруп турар, ында 2,5 муң тонна тараа кирер тараа складтарыны тудушкуну чедишкенин чоруп турар.

«Кызыл сылдыс» колхозта тараа ажаап алыр машиналарын септелгезинде дарган эш Эренмей стахановчу өзү-биле ажалдап турар. Эш Эренмейнин септеп кылганы бүгү чепсек-херекселдерин комиссия эки деп хүлээп алган.

Ам колхозчуларнын дыка хөй кезин кыры дугдалыг шаанынын тудушкуну ажалдап турар. Ленин аттыг колхозта доодайлавын тараа даймыр чаа 3 хааржактарын ымып дооскан болгаш ол ишкаш тараа кезер машиналарын септелгези чедишкенин чоруп турар.

Бистин чуртунушта коммунизмни тургузушкунуну чедишкенин чоруп турар. Ленин аттыг колхозта доодайлавын тараа даймыр чаа 3 хааржактарын ымып дооскан болгаш ол ишкаш тараа кезер машиналарын септелгези чедишкенин чоруп турар.

Бистин чуртунушта коммунизмни тургузушкунуну чедишкенин чоруп турар. Ленин аттыг колхозта доодайлавын тараа даймыр чаа 3 хааржактарын ымып дооскан болгаш ол ишкаш тараа кезер машиналарын септелгези чедишкенин чоруп турар.

В. ПАВЛОВ.

Ажылга кызымак чоруктун түннели

Барын-Хемчик районун «Тийдеге» көдээ ажил-агы артелинде организастап тургускан туубу болгаш саман бүдүрүлгезинде 30 ажыл колхозчу хөрөжөөнөр кончук илепейлиг ажалдап турарлар. Колхозчу хөрөжөөнненин организастыг күш-ажылынын түннелинде 13 муң туубу, 6 муң ачкүсү саман эки шынарын кылдыр кылдыган. Туубу бүдүрер черде Шавадай, Хевөөдей саман бүдүрер черде С. Шова, Өвек олар ажыл нормазын хун-бүрү 120-160 хуу күүседип турарлар.

Мурнакчы хөрөжөөнненин дуржулганын неперетипшван, социалистик чарышты калбатып, ажалдыг темпизин дүргедип тургаш, туубу болгаш саман бүдүрүлгезин берлинге онаалгазын августа бүрүн күүседир дээш ажалды чорудуп турар.

А. АКАРА.

механизатор болгаш приборлар-биле хандырган. Цимлянскиин станциясына херелгетинер сөөлгү генераторну Ленинградка 48 хонук иштинде белеткэн. Ындыг генераторну дерип тургузарынга чоокка чедир бетти дээрге-ле чартык чыл негетинер турган.

Волга-Доннун судно чорупурун каналын шак ындаг көстүп көрбөзүн кыска хуусаада тудуп тургускан чорук совет эртемдөөнненин, инженер-техниктиг ажалдакчыларынын болгаш стахановчуларнын шыларангай чедишкенин, эртемниң болгаш бодурдуге ажалдакчыларынын чогадыкчы кады ажалдакчыларынын чедишкенин алдаржыткан. Волга-Дон тудушкунунга суг күжү-биле ажалдаар электри станциялары, каналдар болгаш сугарылга системалары тудурынга дузалал талазы-биле СССР-ниң эртемнор Академиязын президиумунун чанында Коминтет, а ол ишкаш улуг тудуларга дузалал талазы-биле эмилдешкен республикаларнын академияларынын чанында комитеттер Волга-Доннуң тудуужуларынга улуг дузалалчыны чедиргеннөр. СССР-ниң эртемнор Академиязынын тускай организастары эртем ажалдакчыларынын бригадазы тудуугун шут бодунга улуг ажалдарны кылган. Оон эртем шиччале институттары, муң-мун эртем ажалдакчылары болза, Волга-Доннун болгаш база ол улуг тудууга херек деригелер белеткеп турган организастарынын онаалгаларын өзугаар эртем шиччелдерин күүседип турганыр.

Төлөвилеп, шиччелер ажалдарга муң-мун инженерлер, топографтар, географтар, энергетиктер, гидротехниктер кирешкеннөр. Шиччелер Лопун чоюнда кызыгары улуг, боду бүткен онгарже кичээлге сала бергеннөр. Ол онгарны Карповка хемин уну каржып эрткен. Оон ийи

Ажаап алышыкынга колхозтун белеткели

Чөөн-Хемчик районун Чыргакында «Коммунизмче орук» көдээ ажил-агы артели таразын чагыс ажаалгаан чорутпушаан, дүжүт ажаап алышыкынга белеткели чорудуп турар.

Ховунд ийи бригадазы бо чылын 140 га хире тарааны суггарган. Школачыларын эш Сержинга баштаган болуу 131 га кызылгастын пок үвүштерин аштап арылгаан. Колхозтун ховуларында бүгүле тараалар электилдиг дүжүттү чугаа чок бээр.

Ол элек дүжүттү кыска хуусаада чидирг чокка ажаап алыр болгаш тараа белеткелдеринин планын күүседир ол улуг кампанияга белеткели кай хире чорутканын улуг хамааржыр. Колхоз дүжүт ажаап алышыкынга белеткели багай эвес чорудуп турар.

Кол участкаларынын аайы-биле 8 кезек черде шаң кажаларын туткан. Ында 3 эртем шаңынын кырын шып дооскан. Машиналар-

ны болгаш чепсек-херекселдерин септеэри-биле 10 кижилг септелге болуу ажалдап турар. Ында анык дарганнар К. Чоар, М. Дургужап олар 7 жаткаларын, 3 мототилкаларын септеп дооскаш, ам тараа арылгаш машиналарын септеп, сизген кезер машиналарын тараа кестиреринге таарыштыр кылдып турар. Септегилер Лопсан, Базаан олар 18 тергелерин септеп болгаш тергелер кырынга салыр 12 шагжаларын, тергеге таарыштырган 6 санныг ыш хааржактарын чазап кылганнар. Септелге болууну өске кезигүнери 150 аырыларын, 150 аырыларын, 50 ыш хүүректерин чазап белеткээр.

Ам бир кол сорулга болза, тараа кургачын чагыс-аай хевирлиг тудуугу дарый доозарыныче күштү салыры болур.

Н. ДОРЖУ,

«Коммунизмче орук» колхозтун даргаси.

Хүлээлгени күүсетпишаан турар

Авторотанын коллективи эш Сталинга чоруткан чагаанда алган социалистик хүлээлгелерин чедишкенин күүсетпишаан, июль аайн бир дугаар чартында бараан сөөртүлгезинин планын 108 хуу күүсеткен. Авторотанын коллективинде стахановчуларын саны хун-бүрүле өзүп турар.

Коммунист эш Татарчук, чолаачы эш Кожевиков олар ажалдап алырынын нормаларын хун-бүрүл 116—139 хуу чедир күүседип турарлар.

Авторотаның септелге мастерскаянда мурнакчылар база-ла хөй болуп турар. Ында слесарь Паташов,

дарган Тупиков, токарь Медведев, столяр Тимокин болгаш эскелер-даа ажалдап алырынын нормаларын үргүчү ажыр күүсетпишаан, ажалдын чүгле сан талазы-биле дээш эвес, а харын шынарын үнденинбиле экижидери дээш демисекип турарлар.

Авторотаның коллективи улуг баштыкы эш Сталинга чоруткан чагаанда алган социалистик хүлээлгелерин чыл планын хуусаазынын бетинде күүседир дээш демиселин улам-на калбатып турарлар.

А. БАТАЛОВ.

Ферманың мурнакчылары

Бин-Хем районун «Искра» көдээ ажил-агы артелинин инега фермазын чедишкенин доокаамап өзүп турар.

Ферманын каларчылары болгаш саанчылары инек малдын баш саны өстүреринин болгаш оң продуктулуун бедирдеринг хемчеглерин демин күш-ажыл-биле болгаш найралдыг сүме-биле боттандырып келгеннөр.

Ызаа ажаакчызы эш Н. Д. Симанова 25 баш ызааларын ажаап кадар нормалыг тургаш, ам херек кырында дерт айларын дүргезинде 23 баш ызааны чидирг чокка, семис кылдыр өстүрүп докутурган. Эш Симанова болза, хун-бүрүле ызааларын ойттарынын, суггарыларын болгаш дыштангыларын шактарып чаачы-

кан чурум кылдыр доктадып алган.

Саанчы М. М. Кочкина 14 инек саар нормалыг, а ол херек кырында 18 инекти саап, июльде инек бүрүндөн сүттүн нормазын ажыр алган.

Г. Н. Попугаева ферманын база-ла мурнакчы саанчысы. Ол 13 инектерден сүтү норма өзугаар ап келген. Мурнакчы саанчыларын эки ажалды фермада ажалдап турар бүгү колхозчуларга үлегер болуп келген.

Амгы үде фермада ажалдап турар колхозчулар мал чеми болуп сизген белеткелдинге база идепейлиг киршип турарлар. Олар колхозтун баштаар черинин мурунда мал чеми белеткээринин талазы-биле тускай хүлээлге алганнар.

К. МААДЫ.

болган, база 2,96 миллион кубометр бетонну салган, металлдан кылган 16 муң тонна адагаштарын черже кирип каккан, 44,4 муң тонна металл конструкцияларын болгаш механизаторнын монтажи кылдыган. Маңаа элзэн хөй автоматчыткан бетон заводтары ажалдап турган. Тудуг шөлүнде хонук иштинде он-он демир-орук составтары кээп, элезин, хайырга даштар, цемент болгаш өске-даа материалдарын сөөртүп эккеп турганнар. Ол бүгү материалдарны ленталыг транспортерлар дузазы-биле дажылган ап турган. Цементини хымшыгыг экскаваторлар-биле көдүрүп ап турган.

III.

Волга-Доннун судно чорупуру В. И. Ленин аттыг каналы ажалдап турган. Кара далайың бассейни-биле Волганың болгаш Сонгу-Барың бассейнеринин ишти хемчээли 30 муң километр хире суднолар чоруп хемнеринин аразында экономунт харылзаа турупкан. Хөмүр даш, ыш, цемент, нефть, тараа дээш ышкаш массалык чүктерин транспорттун өске хевирлеринге дөмейлээрге чинги-биле сөөртүп алганы хандырып турар күчүлүг магистралдыг суг оруу тургустунган.

Моон мурунда Москва Марининин системазын таварты Балтий далай-биле, Беломор — Балтийский Сталин аттыг каналын таварты — Ак-далай биле болгаш Москва аттыг каналды база Оканы таварты — Каспий далай-биле харылзаалык болуп турганы билдинтир. Волга-Доннун судно чорупуру каналын ажалдап киргени-биле Москва болза, Азов болгаш Кара-далай-биле база харылзаалык апарган. Ычангаш, бистин Төрзэн чуртувуштун найсылалы — беш далайларнын

портту болу берген. Волга-Доннун суг оруу-биле чүк болгаш пассажирлер дажыкларын чедишкенин боттандырган төлөзде чаа суднолар болгаш он-он эрги судноларын сугну улуг шыгажыларынга таарыштыр эле кылгылаан. Ростовтун, Сталинградтын, Куйбышевтин, Горькийин порттарын чарытып тургузуп, Цимлянскиин болгаш Калачын чаа порттарынын тудушкунун доозуп турар.

Адырландыр тутунган суггарылга системалары 750 муң гектар черин суггарырын болгаш оон ынай ийи миллион хире эки хөзүнүг черлерже суг аксырын хандырат. Кургаг хаттарга таваржып турган хөй черлер сугтуң четчир хемчээлин алыр, ол чорук ындагы таарымчалыг климаттыг черге хөвөннин, ристин, ногаа айманын чагай дүждүдү алырын хандырат. Эң-не шы, болгаачылыг санаашкынар өзугаар алырга, суггарылгагы черлерге кызылгастын дүждү гектардан 35—40 центнер, хөвөнүн 20—25 центнер, рис — 40—50 центнер чедир бедир. Мыйсыгтыг улуг малдарын баш саны болгаш продуктулуг чорупуу дыка улгадыр. Хаван, хөй, куштун баш саны каш катап өзер. Бо бүгү болза, суг, саржаг, эт болгаш дүк бүдүрүлгезин улгагыларын хандырат.

Насос станцияларын, а ол ишкаш машина-трактор станцияларын электрижидеринге херек электри дамчылдыга чорудуп турар шугуннарнын сырым кеткизи болза, сугаттыг чер ажылынын колхозтарын, база көдээ ажил-агы бүдүрүлгезинде хөй күш-ажыл үнөр ажалдарын долузу-биле электрижидерин аргаларын калбаа-биле хандырып турар. Ростов болгаш Сталинград областарын колхозтар болгаш совхозтар шөлдеринде кө-

Кино көргүзүлгелеринин чамдык четпестеринин дугайында

1950 чылда областын киномеханиктеринин чөвүлел хуралы кинофикация эргелелинн ажалын үндөзүн чегестерин чайладыр дугайын чугаалажып эрткен турган. Области кинофикация эргелели кино аппараттарынын септелгезин баш бурунгаар планныг чорударын болаайн турган. Оон чүү болганыл дээрге, кино туруштар болза, элзэн үр үде ажалдашкан, киносеансылар үстүп, үнү багай дыйналар болуп турган. Ычангаш чонга кино көргүзүлгелери чамдыкта чедимче чок байдалга таварыштып турар. Механиктеринин об-ласти чөвүлел хуралы эрткенден бээр ам ийи чыл болган. Ындыг болза-даа, ол чөвүлел хуралдын чугула шитингирин күүсетпей, механиктеринин боттун саналдарын ба аразында кинофикация эргелели көрбөй келген.

Амгы үде кинофикация эргелелин начальнигинин хүлээлгезин күүседип турар эш Ханашевич сөөлгү үге чедир-ле киноаппараттарынын септелгезин болгаш ажаалгазын база оларын ажылдарынын система тургузуун чедир үнелеп көрбөй турар, оон журунда кино көргүзүлгелеринин талазы-биле ажал чамдык черлерде экиживейн турар.

Киноаппараттарын мырыдай ажалдадан үнелде ийикпе азы элп баксыраан үде ам кээп септээр таварышталар бар, ужуру болза, оларнын баш бурунгаар, үргүчү септеп ап турарын кинофикация эргелели херек кырында боттандыры чугула. Киноаппарат мырыдай үрелденде ам кээп септелгезин чорудар чорук болза, кино турушту үр үде ажалдап кирип шыдаас болдулар, ычангаш кино салбырыннын планын ажызын үзүп, кино дериглерин ажалдадан үндүрүп, оон-биле чергелештир курунеге когаралды таварыштырып турар.

Баш бурунгаар планныг септелге болза, чүгле кино аппараттарын камгалаары-биле эвес, харын филм-неринин хоолгазынын эмин эртир элзэрин эвээжидер, проекциянын база үнүң шынарын экижидер, ычангаш чонга кино көргүзүлгелери культурулуг өзү-биле чорутунар деп чүвени кинофикация эргелели билдир чугула.

Көрүкчүлөрүн шүгүмчүлө салгалдарынын анализи чүнү көргүзүп турарлы дзе, филмдеринин чогулдан азы кывар материалдыг болгаш артык кезектеринин чогулдан кино туруштарынын ажылы багай, чонга көргүзүлгелери четпес болуп турар эвес, а харын чамдык элзэн киномеханиктер нарын септелгелерин бот-башкарылгагы чорудуп шыдашкан, техника талазы-биле чедимче чок, үрелик аппаратка ажалдаар ужурга таваржып турарында болур.

Киноаппараттын үрелик чылдагааны-биле кинофондузунун прокандындан үш-дөрт филмдер барык-ла ай санында ажалдадан үнел ийикпе азы техника талазы-биле чедимче чок чоруктар филмдин хевир көргүзүүн хажыдып, үнүң баксырадып турар, ычангаш филмдин эдилели кызырлыр,

ылангыя муң-мун көрүкчүлөргө немелде кино көргүзүлгелерин чорудар арга чок апар, оон-биле кады кино көргүзүүнүн шынары баксыраар.

Филмдерин камныг кадагалары дээш демисел болза, күруенин чугула улуг херээ болур, ындагы турбу-жа, кинофикация эргелелинин удуртулгазы ол дугайында четпес сагыш салып турар.

Филмдерин хоолгаларынын ажал-талын көвүдерины кай хире улуг аргалар бар болуп турарын об-ластын эң эки киномеханиктеринин (чижээ Кызыл-Мажалыкта Сияцига, Сары-Булуңда Танов, Сосновкада Антилин болгаш оон-даа өскелеринин) ажылынын практиказы көргүзүп турар. Ол киномеханиктер болза, кино аппаратты техника талазы-биле үрелишкни чокка эки ажаап, ашталгазын үлгелерин чорудуп, анзы-бүрү четпестерин дүрген чайладып турарынын ачызы-биле филм хоолгаларын элзечи чокка «Главкинопрокаттын» контроларынга олар эгидип берип турар.

Ындыг болза-даа, киномеханиктер шуптузу-ла бот-башкарылга-биле септелгелерин чорудуп, авариялыг үрелишкнинерин чайлап шыдашкан турар, чүге дзе олар теоретиктиг болгаш практиктиг билгилерин ам-даа четпес шингээдип алган-да. Ычангаш чер-черде киномеханиктеринге техника талазы-биле дузалалчы көргүзүр эи-не чугула болур. Көжүп чоруп кино-септелге херелеп болур «летучканын» дериглерин ийи комплекта, автомашиналар бар болуп турар, ычангаш аппараттын солулга фондузун тургузар арга бүрүн бар, ычангаш ол бүгү белен болдунар аргаларын бүрүн ажылдаар чугула.

Л. НОСОВ,

«Главкинопрокаттын» Тыва область контроларынын даргаси.

Бөлүк оорларга харысаалга көргүскен

Чоокта чаа область суду Туран хоорайга барып, Бин-Хем районун «Победа» колхозтун малын, таразын, эт-хөрөгүн оордан бөлүк оорларга кеземче харысалгазын көргүскен.

Бөлүк оорлар: ол колхозтун даргасы турган Козлов, санаачын турган Михайлов, склад эргелекчизи турган Базан, мал бригадир турган Сугаракнов олар «Победа» колхозтуң 2 элзэн, 14 баш шээр малын, 19 килограмм сарыгааш, 5602 килограмм сулазын, 2358 килограмм арбайын, 122 дагазын оорлазын илэрзэн.

Колхозчу тургузугунуң дайзыннын бөлүк оорларын хөрөөн область суду көргөп, СССР-ниң Дарин Советинин Президиумунун Чарыны өзугаар Козловту 13, Михайловту 9, Базанын 3, Сугаракновту 1члардаг шиткен.

А. НОРЖУН.

Болхозчу тургузугунуң дайзыннын шиткен

Чоокта чаа Сүг-Хөл районунулус суду колхозчу тургузугунуң дайзыннын, колхозтарын инителештирген малдарын оорланнарга кеземче харысалгазын онааган. Буруудатканнарда Омунежиге, Агарган олар болгаш Барын-Хемчик районун «Кызыл тараачын» колхозтуң 7 баш өшкүзүн, Сүг-Хөл районунуң Калинин аттыг колхозтуң 16 өшкүзүн бөлүглөйп оорлааннар.

Сталин аттыг колхозтун колхозчуу, ам херектан Төтүг-оол болза, Сталин аттыг колхозтун бир аядын оорлааш, соң чыген болгаш оон кададынга турган колхозтун чыглы малдан 11 баш чыглы малды бөртүгө чидирткен илэрзэн. Колхозчу тургузугунуң дайзыннын улус суду 12, 10, 8 чылдарга шиткен.

Д. ХӨКҮЙ-ООЛ.

«ШЫННЫ» МАТЕРИАЛДАРЫНЫҢ ИЗИ-БИЛЕ

«Тудуг ажылының темпизин дүргедидир»

Бо чылдын майның 21-де үген № 98 «Шын» солуга «Тудуг ажылының темпизин дүргедидир» деп этеле чүгүлө Улуг-Хем районун Хайраканда Ворошилов аттыг көдээ ажил-агы артелинде тудуг ажалын багай чоруп турарын шүгүмчүлзэн.

Колхозтун тудуг ажалы сөөлгү үде экижиз, тудуга 35—50 колхозчулар ажалдап турар. 120 баш инек кирер кажаны саман-биле тудуп турар болгаш чуртталга бажынар дүрген темпизин тудуп, кышалап турар деп Улуг-Хем районун көдээ болгаш колхозтар тудуунун эргелекчизи эш Тасуев «Шын» редакциясынга харыскаан.

